

6 Vybrané znaky učitelů a žáků: podrobné výsledky

6.1

Vybrané znaky učitelů a jejich výukových metod

V šetření TIMSS 2015 a TIMSS 2011 byli dotazováni učitelé žáků 4. ročníků. Jejich odpovědi budou vztahovány k rozdílům mezi méně úspěšnými a velmi úspěšnými třídami dle výsledků českých žáků v přírodovědě. Protože základem porovnávání jsou soubory žáků, budou vždy srovnávány podíly žáků, které učí učitelé v méně úspěšných a ve velmi úspěšných třídách.

6.1.1 Vybrané znaky učitelů

Učitelé se příliš neliší v **délce učitelé praxe**. Data TIMSS 2015 ukázala, že učitelé s praxí 20 a více let učí největší podíl žáků (56 %) jak ve velmi úspěšných třídách, tak i v méně úspěšných třídách. Podíváme-li se na to z druhé strany, tak učitelé s praxí kratší než 10 let učí 16 % žáků z velmi úspěšných tříd a 10 % žáků z méně úspěšných tříd. V roce 2011 učitelé s praxí 20 a více let učili 46 % žáků ve velmi úspěšných třídách a 35 % v méně úspěšných třídách. Učitelé s praxí kratší než 10 let učili 44 % žáků z velmi úspěšných tříd a 32 % žáků z méně úspěšných tříd.

Rozdíly ve **věku učitelů** (TIMSS 2015) ukazují, že učitelé ve věku nad 60 let učí v méně úspěšných třídách větší podíl žáků (10 %), než je tomu ve třídách velmi úspěšných (3 % žáků). Učitelé ve věku do 29 let učí 10 % žáků z méně úspěšných tříd a 4 % z velmi úspěšných tříd. Ve věkových kategoriích učitelů 30–49 let a 50–59 let jsou rozdíly minimální.

Výrazný rozdíl byl pozorován v **kvalifikovanosti učitelů**. Zatímco ve velmi úspěšných třídách učitelé s magisterským a vyšším vzděláním vyučovali všechny žáky, tak v méně úspěšných třídách to bylo jen 83 % žáků. Rozdíly byly pozorovány i v hlavním oboru nebo zaměření studia učitelů. Učitelé s vystudovaným učitelstvím pro 1. stupeň učili větší podíl žáků ve velmi úspěšných třídách (92 %). V méně úspěšných třídách bylo takovými učiteli vzděláváno jen 80 % žáků. Situace byla stejná v obou šetřeních (TIMSS 2015 a TIMSS 2011).

Z šetření TIMSS 2015 vyplývá, že téměř třetinu žáků ve velmi úspěšných třídách vyučují učitelé, kteří se v posledních dvou letech zúčastnili **dalšího vzdělávání** v oblastech: *řešení individuálních potřeb žáků, využívání informačních technologií při výuce přírodních věd a rozvíjení kritického myšlení žáků nebo badatelských schopností*. V méně úspěšných třídách učí takoví učitelé méně než pětinu žáků.

V roce 2011 se podíly žáků velmi a méně úspěšných tříd vyučované učiteli účastnicích se dalšího vzdělávání příliš nelišily. V oblastech *řešení individuálních potřeb žáků a využívání informačních technologií při výuce přírodních věd* jsme zaznamenali na rozdíl od roku 2015 větší podíl žáků vyučovaný učiteli, kteří se v nich zúčastnili v posledních dvou letech dalšího vzdělávání, v méně úspěšných třídách než ve velmi úspěšných (přibližně 28 % oproti 20 %, respektive oproti 2 % žáků).

V roce 2011 byl celkově rozsah dalšího vzdělávání o něco nižší než v roce 2015, větší nárůst byl pozorován u velmi úspěšných tříd.

6.1.2 Hodnocení školy z pohledu učitelů

Učitelé velmi úspěšných tříd pracují v porovnání s učiteli méně úspěšných tříd ve školách s pozitivnějšími charakteristickými znaky.